

Ж, ж

ЖЕЛѢЗО, -а s železo ЖЕЛѢЗА *popn.*
železá, (železné) putá, okovy

ЖЕНА, -ы ž 1. žena 2. žena, manželka

ЖЕНИМА, -ы ž súložnica, konkubína

ЖЕНИТВА, -ы ž 1. svadba, sobáš, ženba,
vydaj 2. manželstvo

ЖЕНИТИ(СА), ЖЕНЮ(СА), ЖЕНИШИ(СА),
ЖЕНАТЪ(СА) *ndk.* ženiť (sa)

ЖЕНИТСТВЕННЫЙ, -аа, -ое 1. svadobný
2. vzťahujúci sa na ženícha

ЖЕНИХОВЪ, -ва, -во *prívl. príd. m.*
ženíchov

ЖЕНИХЪ, -а m ženích

ЖЕНИЩЕ, -а s ženščina, ľahká žena

ЖЕНОЛѢПНЫЙ, -аа, -ое vhodný pre
ženu, slušiaci žene

ЖЕНОНЕИСТОВНЫЙ, -аа, -ое chlípný,
zmyselný, žiadostivý

ЖЕНСКІЙ, -аа, -ое 1. ženský 2. samičí

ЖЕНСТВО, -ва s ženstvo, ženskost

ЖЕРДЬ, -и ž žrd', drúk, kyj, tyč, kopija

ЖЕРЕВА, -а́те s žriebä

ЖЕРНЫ, ЖЕРНОВЕ ž

ЖЕРНОВЪ, -а m žarnov, mlynský kameň
ЖЕРНОВЪ ОСЕЛЬСКІЙ oslí žarnov, veľký mlyn-
ský kameň, ktorý na spodnom kameni točil
dookola osol

ЖЕРТВА, -ы ž žertva, obeta, obeť,
ЖЕРТВА ВЕЗКРОВАА nekrvavá obeta,
ЖЕРТВА ~ИДА(Ь)СКАА, ЖЕРТВА МЕРТ-
ВЫХЪ obeta modlám, pohanská žertva,
ЖЕРТВА ПРАВДЫ spravodlivá / správna
/ právna / pravá / riadna obeta, ЖЕРТВА
ХВАЛЫ / ХВАЛЕНІА obeta chvály, oslavná

obeta, ЖЕРТВА ВЕЧЕРНАА večerná obeta,
ЖЕРТВА НЕПОРОЧНА / НЕСКВЕРНА / ЧИСТА
obeta čistá, bez poškvrny

ЖЕРТВЕННИКЪ, -а m (obetný) oltár,
žertvenník

ЖЕРТВЕННЫЙ, -аа, -ое obetný

ЖЕРТВОВАТИ, -врю, - вѣши, -вж-
ЮТЬ *ndk.* obetovať

ЖЕСТОКОВЫЙНЫЙ, -аа, -ое tvrdošijný

ЖЕСТОКОДЫХАЮЩІЙ, -аа, -ое drsný,
prudký, krutý, ukrutný

ЖЕСТОКОЛІЧНЫЙ, -аа, -ое nehanebný,
nepristojný, bezočivý

ЖЕСТОКЪ *prisl.* tvrdo, ťažko

ЖЕСТОКЪ, -ка, -ко (їй, -аа, -ое) tvrdý,
drsný, ťažký, krutý, prudký

ЖЕСТОСЕРДИВЪ, -ва, -во (-ый, -аа, -ое)
zatvrdilý, tvrdého srdca, nevďačný, citovo
nepřístupný

ЖЕСТОСЕРДІЕ, -їа s tvrdosť / zatvrdilosť
srdca

ЖЕСТОСЕРДЪ, -да, -до (-ый, -аа, -ое)
zatvrdilý, tvrdého srdca, nevďačný, drsný

ЖЕСТОСТЬ, -и ž o počasí: 1. drsnosť
2. surovosť

ЖЕСТОТА, -ы ž tvrdosť, krutosť

ЖЕСТОКОСТЬ, -и ž /р. ЖЕСТОТА

ЖЕСТОЧЕСТВІЕ, -їа s tvrdosť,
zatvrdilosť

ЖЕСТОЧЕСТВО, -а s /р. ЖЕСТОЧЕСТВІЕ

ЖЕЩІ (<*ЖЕГТИ), ЖГЪ, ЖЖЕШИ,

ЖГЪТЬ *ndk.* páliť, spaľovať, žihať, zapar-
ľovať, zažíhať

живі́ти, жива̀ю, живі́ши, жи́ва-
ть *dk. i ndk.* 1. a) oživiť, oživovať b) živiť,
obživiť, zachovať / zachovávať pri živote
2. nechať, nechávať nažive, pri živote

живого́рѣти, -рю̀, -ри́ши, -ра́тъ
ndk. horieť silným planeňom

живода́вецъ, -вца *m* ten, kto dáva
život, životodarca; darca života

живода́тель, -ла / *p.* живода́вецъ

живонача́ленъ, -льна, -льно (-ый, -аа,
-оє) majúci v sebe príčinu / pôvod života

живопри́емный, -аа, -оє prijímajúci ži-
vot, obsahujúci / majúci / držiaci v sebe život

живоно́сенъ, -сна, -сно (-ый, -аа,
-оє) nosiaci v sebe život, životonosný

животво́рецъ, -рца *m* ten, kto vytvá-
ra / tvorí život, živototvorný, životvorný;
životodarca

животво́ренъ, -рна, -рно (-ый, -аа,
-оє) životodarný, oživujúci, živototvorný,
životvorný

животвори́ти, -творѝю, -твори́ши, -
-тво-ра́тъ *ndk.* 1. tvoriť / vytvárať život
2. dávať / darovať život, kriesiť / privádzať
k životu

животвори́щій, -щлаа, -щее *čin. prič.*
прít. od животвори́ти

живо́тенъ, -тна, -тно (-ый, -аа, -оє)
1. a) životný, týkajúci sa života, živý b) ži-
votne dôležitý 2. životodarný; živototvorný
/ životvorný 3. zvierací, živočíšny

живо́тно, -а *s* 1. zvieratá, zver, živočích
2. živá bytosť, živý tvor, živé stvorenie

живо́тноє, -нагв *s* / *p.* живо́тно

животода́вецъ, -а *m* / *p.* darujúci
život, darca života

живо́тъ, -та *m* 1. život 2. v *slovníku E. Kube-*
ka: život, telo, brucho, črevo, matka (u ženy)

жи́въ, -ва̀, -во (-ый, -аа, -оє)
1. a) živý, žijúci b) o Bohu – bez počiatku
a večne žijúcom, večný 2. životodarný,
živototvorný, životvorný

жидови́нъ, -вина *s vl. meno N, V mn.*
č. жидо́ве, G mn. č. жидо́въ, D mn. ч.
жидо́мъ / жидо́вомъ, A mn. ч. жиды́ /
жидо́вы, L mn. ч. жидо́хъ / жидо́вѣхъ,
I mn. ч. жидмы́ / жиды́ žid

жидо́вскъ, -ка, -ко (ий -аа -оє)
židovský, hebrejský

жидо́вски *прісл.* po židovsky, po hebrejsky

жидо́вство, -а *s* židovstvo

жи́зненъ, -на, -но (-ый, -аа, -оє)
1. vzťahujúci sa k životu, životný 2. slúžiaci

k udržaniu života, životodarný, živototvorný
жизнода́вецъ, -вца *m* / *p.* живото-
да́вецъ

жизнода́тель, -ла *m* / *p.* живото-
да́вецъ

жи́знь, -ни *ž* život

жи́ла, -ы *ž* žila, šľacha **разсла́бленъ,**
о́сла́бленъ жи́лами ochrnutý

жи́лище, -а *s* príbytok, obydlie, dom,
izba, bývanie, sídlisko

жировáти, -рю̀ю, -рю́еши, -рю́ютъ
ndk. 1. pást sa, 2. a) prebývať / byť v spoko-
jnosti, v pohode, oddychovať / odpočívať
b) presycovať sa c) žiť v hojnosti, dostatku

жи́ръ, -а *m* 1. pastva 2. hojnosť, do-
statok 3. údená slanina, sadlo

житѣ́йскій, -аа, -оє vzťahujúci sa
k dočasnému / pozemskému životu, ži-
votný, svetský

жи́тель, -ла *m N mn. ч. жи́теле / -ли,*
G mn. ч. жи́тель, D mn. ч. жи́телемъ, A
mn. ч. жи́тели, L mn. ч. жи́телехъ, I mn. ч.
жи́телями / mn. ч. жи́тели

ЖИТЬЕСТВО, -а s 1. žitie, spôsob žitia / života 2. obydlie, príbytok 3. spoločnosť, obyvateľstvo

ЖИТНЫЙ, -аа, -ое žitný, obilný

ЖИТИ, **ЖИВѢ**, **ЖИВѢШИ**, **ЖИВѢТЬ** *ndk.*
1. žiť, existovať, jestvovať, byť živý 2. žiť, prebývať 3. žiť, bývať

ЖИТІЄ, -їа s 1. žitie, život 2. imanie, živobytie 3. opis života, život / životy svätých

ЖИТНИЦА, -и ž sýpka, obilnica; stodola

ЖИТО, -а s 1. a) obilie b) žito, jačmeň
2. plod, úroda

ЖИТОМѢРЕНІЄ / **ЖИТОМѢРІЄ**, -їа s miera obilia, plodín (dávaná v stanovaný čas ako mzda, slúžne, plat)

ЖРЕБѢЦЪ, -бца *m* 1. žriebä, zvieracie mláďa 2. žrebec

ЖРЕБІЙ, -їа *m* 1. žreb, lós 2. podiel, dedičstvo

ЖРЕБѢ, -аѣ s žriebä, zvieracie mláďa

ЖРЕТИ, **ЖРѢ**, **ЖРЕШИ**, **ЖРѢТЬ** *ndk. i dk.*
1. obetovať, žertvovať, prinášať / priniesť obeť / žertvu

ЖРЕТІЄ (**ЖРЕНІЄ**) -їа s obetovanie, žertvovanie

ЖРЕЦЪ, -ца *m* pohanský kňaz, žrec (najmä u starých Slovanov)

ЖРЕЧЕСКЪ, -ка, -ко (їй, -аа, -ое) patriaci alebo vzťahujúci sa ku žrecom / kňazom

ЖРЕЧЕСТВО, -а *m* kňazstvo

ЖУПА, -ы ž obec, osada

ЖУПАНСТВО, -а s oblasť, kraj, región, okres, župa (v slovanských krajinách sa takto nazývali administratívno-územné jednotky)

ЖУПАНЪ, -а *m* župan, správca / predstavený župy

ЖУПЕЛЬ, -а *m* síra

ЖУПЕЛЬНЫЙ, -аа, -ое sírny, sírový, sírnatý

Ѕ, З, С, З

Ѕ ôsme písmeno cyriliky pre hlásku [dz], nazývané **ЅѢЛО** [dzělo]

Ѕ cifra (znak) pre číslo 6

З deviate písmeno cyriliky pre hlásku [z] nazývané **ЗЕМЛА** [zemla]

З cyrilská cifra pre číslo 7

ЗА *predl. s G, A, I* za, miesto (čoho), pre, kvôli

ЗААМВОНЕНЪ, -нна, -нно (-нный, -ннаа, -нноє) *príd. m. privl.* [k **АМВОНЪ** – ambona] zaambónový, t. j. vykonávaný v chráme za ambonou **МОЛІТВА ЗААМВОННАА**

ЗАВѢНІЄ, -їа s zabudnutie

ЗАВѢНЪ, -а, -о (-ый, -аа, -ое) (*trp. prič.*

min. od **ЗАВЫТИ**) zabudnutý; ten, na koho sa zabudlo / ten, kto vypadol z (niečej) pamäti

ЗАБИВАТИ, -ваю, -ваєши, -ваютъ *ndk.* zabíjať, zatĺkať, zarážať

ЗАБИТИ, -бію, -бієши, -біютъ *dk.* zabiť, zatĺcť, zakovať, zaraziť

ЗАБЛУДИТИ, -блуждѣ, -блудіши, -дѣтъ *dk.* zablúdiť, poblúdiť, zblúdiť, zatúlať sa, stratiť sa

ЗАБЛУЖДАТИ, -ждѣю, -ждѣєши, -ждѣютъ *ndk.* blúdiť, túlať sa

ЗАБЛУЖДЕНІЄ, -їа s zablúdenie, poblúdenie

ЗАВРА́ЛО, -а s 1. hradba, múr, stena
2. sieťka na prilbe zakrývajúca tvár, brnenie
ЗАВЫВА́ТИ, -ВА́Ю, -ВА́ЕШИ, -ВА́ЮТЬ
ndk. zabúdať

ЗАВЫ́ТИ, -ВЪ́ДЪ, -ВЪ́ДЕШИ, -ВЪ́ДЪТЬ
dk. zabudnúť

ЗАВЫ́ТИЕ, -їѧ s zabudnutie
ЗАВЫ́ТЛИВЪ, -а, -о (-ый, -аа, -оѐ)
zábudlivý

ЗАВЕРГА́ТИ, -ГА́Ю, -ГА́ЕШИ, -ГА́ЮТЬ
ndk. zahadzovať, odhadzovať

ЗАВЕРГНУ́ТИ, -ГНУ́, -ГНЕШИ, -ГНУ́ТЬ
dk. zahodiť, odhodiť

ЗАВИВА́ТИ, -ВА́Ю, -ВА́ЕШИ, -ВА́ЮТЬ
ndk. 1. zavíjať, viť 2. stáčať, skrúcať

ЗАВИ́ДА, -ы ž závišť

ЗАВИ́ДЛИВЪ, -а, -о (-ый, -аа, -оѐ)
závistlivý

ЗАВИ́ДѢТИ, -ВИ́ЖДЪ, -ВИ́ДИШИ,
-ВИ́ДАТЬ ndk. závidieť

ЗАВИ́СТАЛИВЪ, -а, -о (-ый, -аа, -оѐ)
závistlivý

ЗАВИ́СТНУ prisl. závistlivo, so závišťou
ЗАВИ́СТНООБРА́ЗНИКЪ, -а m ten, kto
slúži ako príklad závišti

ЗАВИ́СТЬ, -и ž závišť

ЗАВИ́ТИ, -ВИ́Ю, -ВИ́ЕШИ, -ВИ́ЮТЬ dk.
zavinúť, zaviť, stočiť, skrútiť

ЗАВЛЕЦИИ (<*ЗАВЛЕКТИ) ЗАВЛЕКЪ, -
-ЧЕШИ, -КЪТЬ dk. 1. odvliecť, uniesť
2. zavádzať, klamať

ЗАВО́Й, -а m mučiacci nástroj

ЗАВО́РА, -ы ž závora

ЗАВУ́ЛОНЪ, -а m vl. meno Zabulon

ЗАВУ́ЛОНЬ, -на, -не prív. príd. m.
Zabulonov

ЗАВѢ́СА, -ы ž. opona, záves

ЗАВѢ́СЪ, -а m / р. ЗАВѢ́СА

ЗАВѢ́ТЕНЪ, -тна, -тно (-тний, -тнаа,
-тноѐ) zmluvný, týkajúci sa zmluvy, vzťa-
hujúci sa na zmluvu

ЗАВѢ́ТРЕНІЕ, -а s veterná smršť, po-
stihnutie ničivým vetrom

ЗАВѢ́ТЬ, -а m zmluva; dohoda, doho-
vor; zákon, testament, závet

ЗАВѢ́ЩАВА́ТИ, -ВА́Ю, -ВА́ЕШИ, -ВА́Ю-
ТЬ ndk. 1. odkazovať, porúšať, zanechávať
2. prikazovať 3. sľubovať

ЗАВѢ́ЩАНІЕ, -а s príkaz, odkaz

ЗАВѢ́ЩА́ТИ, -ЩА́Ю, -ЩА́ЕШИ, -ЩА́-
ЮТЬ dk. 1. ЗАВѢ́ЩА́ТИ ЗАВѢ́ТЬ uzavrieť
zmluvu, zmluvne sa zaviazat', prisľúbiť
2. odkázať, poručiť, zanechať 3. zaviazat'
niekoho k niečomu, prikázať niečo nieko-
mu, poveriť niekoho niečím

ЗАВЪ́ЗА́ТИ, -ВЪ́ЖЪ, -ВЪ́ЖЕШИ, ВЪ́-
ЖУ́ТЬ dk. zaviazat', uviazať, mreжи ЗАВЪ́-
ЗА́ТИ opraviť siete

ЗАВЪ́ЗОВА́ТИ, -ЗЪ́Ю, -ЗЪ́ЕШИ, -ЗЪ́-
ЮТЬ ndk. zaväzovať, viazať, uväzovať

ЗАГОВЕ́НІЕ, -їѧ s ukončenie používania
mastných jedál pred začiatkom pôstu

ЗАГЛА́ДИТИ, -ГЛА́ЖДЪ, -ГЛА́ДИШИ,
-ГЛА́ДАТЬ dk. zahladiť, zmazať, zotrieť

ЗАГЛА́ЖДА́ТИ, -ЖДА́Ю, -ЖДА́ЕШИ, -ЖДА́-
ЮТЬ ndk. zahladzovať, zmazávať, zotierať

ЗАГНѢ́ТА́ТИ, -ТА́Ю, -ТА́ЕШИ, -ТА́ЮТЬ
ndk. zatvárať (oči)

ЗАГРА́ДИТИ, -ГРА́ЖДЪ, -ГРА́ДИШИ, -ГРА́-
ДА́ТЬ dk. zapchať, zahradiť, zahatať,
zavrieť, ЗАГРА́ДИТИСѧ zmĺknuť, umĺknuť,
stíchnuť, onemieť

Prof. PhDr. Mikuláš Štec, DrSc.
a Mgr. Michal Horňák (pokračovanie)